



Sp. zn. 5843/2017/VOP/KI  
Č. j. KVOP-2277/2018  
Datum 16. ledna 2018

Vážený pan  
C. B.  
starosta  
Městský úřad X.

Vážený pane starosto,

dovoluji si Vás informovat o **výsledku šetření** zahájeného na základě podání paní B. A., bytem xxx, kterým poukázala na postup Městského úřadu X. (dále také „OSPOD“) při výkonu sociálně-právní ochrany jejího vnuka Šimona A. (nar. yyy). Domnívala se, že OSPOD ve své činnosti dostatečně nehájil zájmy jejího vnuka, když jej krátce po porodu odebral z péče matky a nezajistil dítěti pobyt společně s matkou.

S ohledem na závažnost situace, na kterou paní B. A. upozornila, a to odebrání novorozence z péče matky, jsem se rozhodla pro zahájení šetření postupu Městského úřadu X.<sup>1</sup>

**Po provedeném šetření jsem dospěla k závěru, že se OSPOD dopustil pochybení v souvislosti s odebráním dítěte z péče matky po porodu (viz odůvodnění níže). Vzhledem k tomu, že se pověřené pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv podařilo dohodnout s OSPOD na dalším postupu, který považuji za vhodný, a to zajištění společného pobytu matky s dítětem, a OSPOD jej realizoval, rozhodla jsem se své šetření uzavřít ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.**

Ze spisové dokumentace vyplývá, že se paní C. A. ve Fakultní nemocnici M. (dále také „FN M.“) narodil dne yyy syn Šimon A. Matce byla diagnostikována schizofrenní porucha manického typu, byla léčena pro úzkost a deprese. S ohledem na tuto diagnózu se OSPOD zabýval otázkou, zda je možné, aby matka po propuštění z nemocnice převzala péči o syna. Ze zprávy FN M. ze dne 3. září 2017 vyplývá, že matčinu situaci projednalo psychiatrické konzilium, v jehož závěru lékaři vzhledem k matčině diagnóze doporučili trvalý dohled personálu či rodiny nad matkou při péči o dítě. K posouzení schopnosti adekvátně se postarat o dítě FN M. dále doporučila provedení sociálního šetření v domácnosti matky. OSPOD sociálním šetřením zjistil, že matka žije v domě pana C. V domě měla matka pro sebe a dítě jednu místnost, ostatní sdílela s panem C., prostředí však OSPOD shledal vyhovujícím. Pan C. byl ochoten matce s péčí pomoci, sám však pracoval na směny, a nemohl tak zajistit nepřetržitý dohled.

OSPOD jednal rovněž s otcem Šimona o možnosti jeho péče o syna. Otec však neměl podmínky pro výchovu dítěte (bydlí na ubytovně, kde nelze bydlet s dětmi). Uvedl však, že se chce se Šimonem stýkat, finančně ho podporovat a v budoucnu by o něj rád pečoval.

---

1 Paní B. A. není ve věci osobou oprávněnou k podání podnětu, proto ji neinformuji o podrobnostech případu.

Dále OSPOD kontaktoval jediné příbuzné matky, a to babičku Šimona a tetu matky. Ty však péči o Šimona rovněž zajistit nemohly.

OSPOD požádal FN M. o odborné vyjádření, zda je matka schopná samostatné péče o dítě. Na základě dotazu OSPOD se konalo dne 5. září 2017 další psychiatrické konzilium, jehož závěrem bylo, že matka není schopna péče o dítě bez dohledu.

Protože péči o dítě nemohla zajistit samotná matka, otec ani širší rodina a rodiče odmítli pěstounskou péči, obrátil se OSPOD na různá zařízení s žádostí, zda by mohla přijmout dítě i matku. Domov N. a Dětské centrum O. nebyli schopni přijmout dítě a matku s psychiatrickou diagnózou. Dále OSPOD kontaktoval Dětské centrum M. (dále také „DC M.“), které odmítlo přijetí dítěte i s matkou. Nevyloučilo však přijetí matky po navázání spolupráce. OSPOD se obrátil také na Dětské centrum P. (dále také „DC P.“), které bylo ochotno matku i dítě přijmout. Aby zařízení mohlo matku přijmout, bylo však nutné, aby matka doložila lékařskou zprávu, která by sloužila k posouzení vhodnosti jejího pobytu v zařízení. V době žádosti však v zařízení nebyla lékařka, která by o přijetí mohla rozhodnout. Místo v tomto zařízení matce předběžně rezervovala její teta. Prostřednictvím FN M. byl matce dne 6. září 2017 předložen protokol se souhlasem, aby OSPOD zaslal její lékařskou dokumentaci do DC P. za účelem zhodnocení možného přijetí. Matka odmítla protokol podepsat a nastoupit do DC P. Již o dva dny později však matka během schůzky s OSPOD uvedla, že o umístění v DC P. uvažuje. Na základě návrhu OSPOD vydal soud dne 7. září 2017 speciální předběžné opatření, kterým Šimona předal do péče DC M., jež připustilo možné budoucí přijetí matky.

Dne 27. září 2017 proběhla telefonická konzultace pověřené pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv s OSPOD, která doporučila zjistit podmínky pro přijetí matky do DC P., zjistit názor matky a podpořit ji v přijetí pobytu v zařízení společně s dítětem. Na základě této konzultace seznámil OSPOD matku s možností pobytu v DC P. a jeho podmínkami. Matka nejdříve váhala, nakonec však se zprostředkováním pobytu se synem v DC P. souhlasila. Předběžným opatřením ze dne 11. října 2017 došlo k přemístění Šimona z DC M. do DC P. Do zařízení byl Šimon přemístěn dne 20. října 2017, matka k pobytu nastoupila dne 25. října 2017.

**OSPOD pochybil, když navrhl odebrání dítě z péče matky, aniž zajistil zařízení, kam by mohly být dítě a matka umístěni společně.** Došlo tak k nepřiměřenému zásahu do jejich práva na rodinný život, jehož ochrana vyplývá z čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.<sup>2</sup> Jak potvrdil i Evropský soud pro lidská práva,<sup>3</sup> základním prvkem rodinného života je soužití rodičů a dětí. V rámci něj je možné realizovat výchovu a péči, která dítěti náleží dle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod,<sup>4</sup> recipročně pak rodičům náleží právo na výchovu a péči o děti. Na úrovni zákona lze prioritní zájem na péči

---

2 Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

3 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kutzner vs. Německo ze dne 26. 2. 2002, č. 46544/99.

4 Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

rodičů o děti nalézt hned v § 1 odst. 1 písm. c) zákona o sociálně-právní ochraně dětí<sup>5</sup> a dále v § 9a odst. 2, § 10 odst. 5 písm. a), § 12 odst. 1 písm. c) nebo § 14 odst. 2 téhož zákona, případně § 880 a násl. občanského zákoníku.<sup>6</sup> Odebráním dítěte z péče matky z důvodu její diagnózy došlo rovněž k zásahu do práva matky garantovaného čl. 23 odst. 4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.<sup>7</sup> Dle něj nesmí být dítě za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu zdravotního postižení jednoho či obou rodičů. Je třeba zdůraznit, že v důsledku toho došlo k odtržení novorozeného dítěte od pečující osoby, ale i ke značné dekompenzaci matky s psychiatrickým onemocněním.

Rodiče jsou považováni za osoby, jejichž péče nejlépe naplňuje zájem dítěte a kteří mají za jejich výchovu odpovědnost. Přestože zákon zakotvuje prioritní zájem na péči rodičů, existují situace, kdy je odebrání dítěte z péče rodiče, a tudíž zasažení do práva na rodinný život, nevyhnutelné. K odnětí však může dojít pouze na základě zákona při respektování zásady nezbytnosti a přiměřenosti tohoto opatření. Ústavní soud k odnětí dítěte z péče rodičů uvádí, že: „*takový zásah ze strany státu je možný, jen je-li nezbytný a v souladu se zákonem; nezbytnost znamená, že zásah je založen na naléhavé společenské potřebě, která je přiměřená sledovanému legitimnímu cíli – ochraně zájmu dětí ... Odnětí dítěte z péče matky tak představuje až nejkrajnější opatření, které lze uplatnit pouze v nejvážnějších případech, a musí se tedy opírat o dostatečně závažné argumenty motivované zájmem dítěte.*“<sup>8</sup>

**Dospěla jsem k závěru, že v daném případě nebyla naplněna podmínka nezbytnosti odebrání dítěte.** Lékaři uvedli, že matka je schopna pečovat o své dítě, je však nutné jí k péči o dítě zajistit pomoc. OSPOD tak neměl navrhovat odebrání dítě z péče matky, nýbrž vynaložit veškeré úsilí pro zprostředkování pobytu matky společně s dítětem v zařízení, které by jí mohlo nepřetržitý dohled a pomoc v péči poskytnout. V daném případě vyzdvihují snahu OSPOD, když takové zařízení sice hledal a vyhledal, měl však být aktivnější v následném postupu při jednání s matkou ohledně zajištění jejího společného pobytu s dítětem. Rezervaci v DC P. vytvořila teta matky, která OSPOD poté kontaktovala s žádostí o případnou pomoc. Poté, co matka odmítla podepsat protokol o poskytnutí lékařské dokumentace zařízení, OSPOD s matkou o umístění do DC P. dále nejednal. Domnívám se, že OSPOD měl s matkou ohledně jejího pobytu s dítětem v zařízení intenzivně jednat, matku poučit o možnostech, a zejména možných následcích odmítnutí pobytu.

Ráda bych také zdůraznila, že přestože o samotném odebrání dítěte z rodiny rozhoduje soud, na OSPOD je přenesen značný díl odpovědnosti za výsledek. Soud je v rámci řízení o návrhu na vydání předběžného opatření značně limitován, a to zejména tím, že nemá možnost vést běžné dokazování. Soud tak rozhoduje v dobré víře, že OSPOD, který má na rozdíl od soudu možnost přesně vyhodnotit situaci po bezprostředním kontaktu

---

5 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

6 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

7 Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, přijatá 13. prosince 2006 v New Yorku, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.

8 Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2011, II. ÚS 2546/2010; dostupné na <http://nalus.usoud.cz>.

s rodinou, jednal na základě precizního vyhodnocení situace v rodině. OSPOD tak musí své návrhy podávat zodpovědně a po pečlivém uvážení.

Závěrem bych ráda uvedla, že oceňuji, když OSPOD na základě telefonické konzultace s pověřenou pracovnící Kanceláře veřejného ochránce práv zkorigoval svůj postup, projednal s matkou možnost jejího umístění v DC P. a ten zajistil. Vzhledem k tomu, že tím došlo k nápravě uvedeného pochybení OSPOD, šetření tímto uzavírám v souladu s ustanovením § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Dovolte, abych Vám závěrem poděkovala za součinnost, kterou mi Váš úřad při šetření poskytl.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.  
veřejná ochránkyně práv  
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)